

Här byter man erfarenheter med varandra

En av sommarens alla fältvandringar gick hos omläggaren Anders Ottosson på Holmsta gård.

LENNART LARSSON | text & foto

REDAN PÅ GÅRDSPLANEN kommer diskussionen igång.

Det är en kväll i slutet av juni och elva lantbrukare, de flesta ekologiska, har samlats hemma hos Anders Ottosson på Holmsta gård i Fjärdhundra norr om Enköping. Alla kommer från trakten kring Enköping, Örsundsbro och Fjärdhundra. Någon är mjölkproducent, några

har köttdjur och det finns också de som enbart har växtodling. Ekoråd-givaren Gösta Roempke från HS Konsult är också på plats.

Kvällens tema är omläggning av växtodling med mycket spannmål.

Är svartträda OK?

Snabbt kommer vi in på svårigheterna att hålla ogräset på en rimlig nivå.

Går det att använda en svartträda om det blir riktigt besvärligt med kvickrot eller tistel?

– Visst kan man det, säger Gösta Roempke, men man skall bara använda den som en nödåtgärd om man har misslyckats, inte lägga in den i växtföljden som system. Man ska också komma ihåg att på hösten efter trädan finns det kanske 100 kg

Holmsta – en omläggningsgård

Börjar med växtodlingen men planerar för att följa efter med grisarna.

HOLMSTA är från början tre gårdar som ligger tätt i en klunga på kanten mellan vägen och en mindre höjd med skog. Nedanför breder en dalgång ut sig med bördig lerjord, ganska typisk för åkerlandskapet i den här delen av landet. Det här är spannmålsodlarbygd där de flesta gårdar är rena växtodlingsgårdar. Den ena av de tre gårdarna är Anders Ottossons föräldragård. Han tog över gården 1994 efter att han jobbat hemma på gården och på andra gårdar sedan

1981. Den senaste gården köptes till för två år sedan och nu brukas 111 ha åker.

60–70 suggor

På gården finns sedan länge integrerad grisuppfödning med 60–70 suggor. Tidigare har Anders Ottosson fött upp alla grisar till slakt, men de senaste årens höjda spannmålspriser har gjort att han sålt en stor del av smågrisarna till en uppfödare i närheten, Domtagrisen. Utöver uppfödning har Domtagrisen eget

småskaligt slakteri och egen försäljning av köttet. Slakteriet drevs tidigare av Stig Eriksson, välkänd för sitt arbete för småskaliga slakterier och företaget kallades Glad Gris.

I år har Anders börjat omläggningen av växtodlingen till ekologisk och han planerar för att också lägga om grisarna. Om det blir enligt KRAV's regler eller EU-ekologiskt har han inte bestämt sig för än. Beslutet att lägga om till ekologiskt lantbruk har kommit undan för undan.

Snabb omläggning

– Varje år när jag köpt gödning så har jag tänkt på att det vore bra att slippa den kostnaden. Det är svårt att klara sig som liten konventionell grisuppfödare. Jag vill inte hålla på med svinindustri och då är det här en annan väg att gå, särskilt som jag hoppas kunna slakta lokalt och småskaligt hos Domtagrisen, säger Anders Ottosson.

En tid har han varit med i en erfa-grupp för ekologiska grisuppfödare som grisrådgivaren Maria Alarik håller i. I botten finns också ett intresse

kväve tillgängligt, och blir det en regnig höst regnar 60–70 kg bort. Sådd av höstoljeväxter efter trädan är bra. De kan ta upp 60–70 kg på hösten. Höstvetete är betydligt sämre på att ta upp kväve vid den tidpunkten

Gösta Roempke framhåller att vall både som slåttervall och som grüngödsling brukar fungera bra för att hålla tillbaka rotoget. Minst en tredjedel vall behövs även på växtodlingsgårdarna.

Skördeminskning

Rödkläövervallarna i området verkar dåliga i år. Kan det bero på att vintern varit besvärlig? Någon har hört om en ekodlare som hållit på länge och menar att han har så mycket kväve i marken att rödkläöverna inte trivs längre. Andra har samma erfarenhet av dålig klöver under andra förutsättningar. Någon skulle behöva titta närmare på det. Vad är alternativet om inte rödkläöverna fungerar? Jo vitkläöver i första hand även om det inte är så populärt i slåttervallarna.

Många har under omläggningen låga förväntningar på hur stor skörden ska bli och här talar flera av egen erfarenhet. Första året trodde de att det inte skulle bli någon skörd alls, men sedan visade det sig att det ibland blev riktigt bra. För att lyckas måste man vara mer noggrann vid de olika arbetsmomenten på fälten.

Rådgivaren Gösta Roempke håller på minst en tredjedel vall även på de rena växtodlingsgårdarna.

Vårsäd är det som ger sämst skörd, ungefär hälften av vad man fått konventionellt. Men med högre priser på ekologisk spannmål och ekostöd går kalkylen i alla fall ihop.

Ärtor är svårt

Första fältet vi tittar på är ärtor i renbestånd. Fältet ser fint ut, men värmeböljan kommer nog att kosta i skörd. Värme i blomning, som nu, gör att det inte fortsätter att bli fler baljor. Ärtorna är inte ogräsharvade men ännu syns bara lite ogräs. När ärtorna börjar mogna och lägger sig

ner kan det snabbt försämrats.

Ogräset kan växa igenom och hinna bli kraftigt innan skörden. Växtföljdmässigt är det viktigt att inte komma tillbaka med ärtor tätare än efter sex år, annars riskerar man växtföljdsjukdomar, där ärtotrotta är den allvarligaste. Fältet är Anders Ottossons bästa för ärtor och han är nöjd så här långt.

Mindre flyghavre

Nästa fält är havre av sorten Stork. Förfrukt var höstvetete och fältet har inte gödslats. Havren ogräsharvades

Anders Ottosson, omläggare och kvällens värd.

för natur och miljö.

När väl beslutet var fattat i vintras satsade Anders Ottosson på att lägga om växtodlingen så snabbt som möjligt. All vårsäd; korn, havre och ärtor har lagts i karens, ungefär två tredjedelar av arealen. Höstvetet på den sista tredjedelen var redan sått med betat utsäde i höstas, så det blir konventionellt i år och läggs om nästa år.

Att tappa mycket i skörd vid omläggningen bekymrar inte så mycket. Allt karensårsfoder skall användas som foder till de egna grisarna och han har

kvar överlagrat fodervete från det dåliga skördeåret 2008.

Tagit rådgivning

– Jag har inte räknat speciellt på det, men det finns ju inga garantier som konventionell odlare heller. I fjol misslyckades jag med en stor del av vårsåden och vetet blev fodervete på grund av det dåliga skördevädret, säger Anders Ottosson. Sänkningen av räntan kanske man kan räkna som kompensation?

Anders Ottosson har också jobbat mer utanför gården åt maskinringen. Senaste måna-

dena har det varit en hel del jobb åt Svensk Markservice hos olika fastighetsägare i Uppsala.

För att komma igång på ett bra sätt har Anders Ottosson anlitat rådgivaren Gösta Roempke på HS Konsult som både gett råd om omläggningen och hjälpt till med stödansökan så att det blivit gjort på bästa sätt.

LENNART LARSSON

På fältet i förgrunden brukar ärterna bli bra och de ser ut att lyckas även under omläggning till ekologiskt lantbruk.

Första karensåret på det här skiftet odlas havre som ogräsharvades för en månad sedan med gott resultat.

den 1 juni med efterharven på Väderstadharven.

– Jag har bra näringsstatus på det här fältet, så jag räknar med att det skall fungera ändå. Havren ser bra ut med bara lite ogräs. Jag räknar med att fortsätta odla havre men inte så mycket framöver, säger Anders Ottosson.

Om det finns mycket flyghavre undviker man att odla havre. Men bland lantbrukarna i gruppen finns erfarenheten att det inte blir ett lika stort problem när man odlar ekologiskt. Flyghavren verkar inte trivas lika bra.

Insådd av vall

Tredje fältet vi besöker är korn av sorten Pongo. Fältet är gödlat med tio ton fastgödsel från suggorna per ha före sådd. I kornet har Anders Ottosson gjort vallinsådd för en vecka sedan. Insådden blåstes ut med en rampspridare och harvades inte ner eftersom kornet kommit så långt.

– I ekologisk odling vill man helst ha en lång sort för att få bättre konkurrens mot ogräset. Har man dessutom användning för halm så är Baronesse ett alternativ, säger Gösta Roempke. Korn är egentligen gan-

ska svårt att lyckas bra med i ekologisk odling, men är man grisuppfödare vill man gärna ha korn. Alla med ekogrisar odlar korn och de sår det efter den bästa förfrukten i växtföljden.

Vilket är det bästa sättet att göra insådd av vallfrö? Många använder frösålåda på en ogräsharv. Andra använder sålåda på Rapidsåmaskinen direkt vid sådd. En säger att han sår med gödningsjet när kornet kommit upp och sedan harvar ner vallfröt, vilket fungerar bra om strukturen på jorden är som ”i ett kryddland”. Gösta Roempkes råd är att så in med en riktig såmaskin dagarna efter att kornet såtts.

– Det är väldigt viktigt att man lyckas etablera en tät och jämn vall för att ha så bra effekt mot ogräs som möjligt. Då är en vanlig såmaskin säkrast, säger Gösta Roempke.

Viktigt är också att så klöverfrö så tidigt som möjligt för att få en bra övervintring. Gräs kan sås in senare under sommaren.

En bra känsla

Under det avslutande kaffet diskuteras vidare om odlingsfrågor och även om marknadsfrågor. Karl-Erik Danielsson från Upplandsbondens berättar om hur försäljningen av uppländskt ekologiskt kött utvecklas.

Avslutningsvis kommer vi tillbaka till hur det är att lägga om till ekologiskt och hur det går med de förväntningar man haft. En av de ekologiska lantbrukarna säger att visst kan det vara knepigt som ekodlare, men det är ändå en bra känsla på hösten när man får in skörden och tänker att det här åstadkom jag alldeles själv utan en massa insatser från kemiindustrin.

Nu en månad senare när jag skriver artikeln och ringer till Anders Ottosson för att få med några detaljer berättar han att det fortfarande i stort ser bra ut. Men årtorna är ojämna. På den bästa jorden ser det bra ut medan de på jord med sämre struktur lider av syrebrist. Det finns också en hel del tistel i årtorna. Havren och kornet ser bra ut. Rejält med regn efter insådden av klövern har gett bra uppkomst. ●